

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки
Кафедра практичної психології та безпеки життєдіяльності

[Handwritten signature]

ПРОГРАМА
вибіркової навчальної дисципліни

ПСИХОЛОГІЯ СУЇЦИДУ

підготовки	Бакалавр
галузь знань	<u>0301 Соціально-політичні науки</u>
напрямок підготовки	<u>6.030102 Психологія</u>
	<u>6.030103 Практична психологія</u>

Програма навчальної дисципліни «Психологія суїциду» підготовки бакалавр галузі знань 0301 Соціально-політичні науки, за освітньої програмою 6.030102 Психологія, 6.030103 Практична психологія

Розробник:

Федоренко Р. П., кандидат психологічних наук, доцент кафедри практичної психології та безпеки життєдіяльності Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки

Рецензент:

Кочарян О. С., доктор психологічних наук, професор кафедри психологічного консультування і психотерапії Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна

Програма навчальної дисципліни затверджена на засіданні кафедри практичної психології та безпеки життєдіяльності

протокол № 1 від 29.08.2017 р.

Завідувач кафедри: (доц. Мушкевич М. І.)

Програма навчальної дисципліни схвалена науково-методичною комісією факультету психології

протокол № 1 від 30.08.2017 р.

Голова науково-методичної комісії факультету (доц. Іванашко О. Є.)

Програма навчальної дисципліни схвалена науково-методичною радою Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Таблиця 1

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни
Денна форма навчання	0301 Соціально-політичні науки 6.030103 Практична психологія Бакалавр	Вибіркова
Кількість годин/кредитів 72 / 2		Рік навчання 4
		Семестр 8-ий
ІНДЗ: €		Лекції 18 год.
		Практичні 6 год.
		Індивідуальні 24 год.
		Самостійна робота 24 год.
	Контрольні роботи 8 год.	
	Форма контролю: контрольна робота	

Таблиця 2

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни
Заочна форма навчання	0301 Соціально-політичні науки 6.030102 Психологія Бакалавр	Вибіркова
Кількість годин/кредитів 120 / 4		Рік навчання 3
		Семестр 6-ий
ІНДЗ: €		Лекції 10 год.
		Практичні 10 год.
		Самостійна робота 86 год.
		Консультації 14 год.
	Форма контролю: залік	

2. АНОТАЦІЯ КУРСУ

Гострота, складність, психологічна основа проблематики суїциду спонукали введення спецкурсу «Психологія суїциду» для студентів спеціальності «Психологія», щодо опанування ними науковими теоріями саморуйнуючої поведінки, основними її

чинниками, засвоєння прикладних аспектів зазначеної проблеми і формування навичок надання психологічної допомоги при суїциді.

Спецкурс «Психологія суїциду» належить до циклу вибіркових професійно-орієнтованих дисциплін, спрямованих на практичну підготовку спеціаліста-психолога.

Мета курсу: ознайомлення студентів із широким колом теоретико-методологічних питань психології суїциду, формування системи наукових знань в галузі теорії суїцидальної поведінки, практики психологічного консультування та терапії осіб із суїцидальними намірами, формування вмінь та навичок консультативної роботи та попередження суїцидальних спроб серед населення.

Завдання курсу: *сформувати у студентів:*

- знання з теорії суїцидальної поведінки, мотивації та факторів, які детермінують суїцидальну спрямованість особистості;
- понятійний апарат з психології суїциду на базі ознайомлення з основною психологічною літературою;
- вміння та навички роботи з діагностичними методиками із суїцидології та інтерпретації отриманих даних для постановки психологічного діагнозу;
- навички проведення консультування осіб, схильних до суїцидальних намірів, та опанування студентами методиками та техніками терапії щодо осіб, які здійснили спробу самогубства.

3. КОМПЕТЕНЦІЇ

До кінця навчання студенти будуть компетентними у таких питаннях:

- теорії та концепції суїцидальної поведінки;
- мотивацію та фактори, які детермінують суїцидальні спроби;
- основні методи діагностики суїцидальної поведінки.
- виявляти медико-психологічні фактори суїцидального ризику;
- проводити психологічні консультування та терапію осіб, схильних до суїцидальних намірів, та осіб, що вчинили суїцидальні спроби.

4. ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОБСЯГ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Таблиця 3. Денна форма навчання

Назви змістових модулів і тем	Усього	Лек.	Практ.	Сам. роб.	Інд. роб.	Контр. роб.
Змістовий модуль 1. Теоретичні основи особливостей суїцидальної поведінки різних категорій осіб						
Тема 1. Теоретичні основи психології суїцидальної поведінки.	6	2		2	2	
Тема 2. Загальнопсихологічні особливості суїциду. Суїцид і суїцидоподібні вчинки.	6	2		2	2	
Тема 3. Соціальні фактори мотивації суїцидальної поведінки.	8	2	2	2	2	
Тема 4. Соціально-психологічні, індивідуально-психологічні та особистісні чинники виникнення та перебігу суїцидальної поведінки у молоді.	6	2		2	2	
Тема 5. Психологічні особливості суїциду неповнолітніх.	6	2		2	2	
Тема 6. Психологічні особливості суїцидальної поведінки окремих категорій осіб (засуджених, військовослужбовців та ін.)	6	2		2	2	
Разом за модулем 1	38	12	2	12	12	4
Змістовий модуль 2. Специфіка надання психологічної допомоги особам із суїцидальними намірами						
Тема 7. Корекція суїцидальності.	10	2		4	4	
Тема 8. Методи психологічної профілактики та корекції суїцидальних тенденцій в учнівській молоді.	12	2	2	4	4	
Тема 9. Формування навичок психологічної допомоги при суїциді.	12	2	2	4	4	
Разом за модулем 2	34	6	4	12	12	4
Всього годин:	72	18	6	24	24	8

Таблиця 4. Заочна форма навчання

Назви змістових модулів і тем	Усього	Лек.	Практ.	Сам. Роб.	Консульт.	Контр. Роб.
Змістовий модуль 1. Теоретичні основи особливостей суїцидальної поведінки різних категорій осіб						
Тема 1. Теоретичні основи психології суїцидальної поведінки.	12	2		9	1	
Тема 2. Загальнопсихологічні особливості суїциду. Суїцид і суїцидоподібні вчинки.	10			9	1	
Тема 3. Соціальні фактори мотивації суїцидальної поведінки.	12		2	9	1	

Тема 4. Соціально-психологічні, індивідуально-психологічні та особистісні чинники виникнення та перебігу суїцидальної поведінки у молоді.	16	2	2	10	2	
Тема 5. Психологічні особливості суїциду неповнолітніх.	14	2		10	2	
Тема 6. Психологічні особливості суїцидальної поведінки окремих категорій осіб (засуджених, військовослужбовців та ін.)	12	2		9	1	
Разом за модулем 1	76	8	4	56	8	
Змістовий модуль 2. Специфіка надання психологічної допомоги особам із суїцидальними намірами						
Тема 7. Корекція суїцидальності.	16	2	2	10	2	
Тема 8. Методи психологічної профілактики та корекції суїцидальних тенденцій в учнівській молоді.	14		2	10	2	
Тема 9. Формування навичок психологічної допомоги при суїциді.	14		2	10	2	
Разом за модулем 2	44	2	6	30	6	
Всього годин:	120	10	10	86	14	-

5. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО ОПРАЦЮВАННЯ

Таблиця 5

№ З/П	Тема
1	Тема. Теоретичні основи психології суїцидальної поведінки. Соціально історичний аспект проблеми самогубства. Проблема суїциду в Україні. Основні тенденції та риси суїциду в Україні.
2	Тема. Загальнопсихологічні особливості суїциду. Суїцид і суїцидоподібні вчинки. Основні теорії суїцидальної поведінки. Психологічні особливості особистості суїцидентів. Соціально-психологічні фактори ризику, що сприяють виникненню суїцидальних проявів.
3	Тема. Соціальні фактори мотивації суїцидальної поведінки. Суспільне ставлення до самогубства як фактор суїцидальності. Навіювання суїцидальних настроїв засобами масової інформації, літературними творами.
4	Тема. Соціально-психологічні, індивідуально-психологічні та особистісні чинники виникнення та перебігу суїцидальної поведінки у молоді.

	Детермінанти суїцидальної поведінки дітей та підлітків в Україні. Роль алкоголю та наркотиків у виникненні та реалізації суїцидальних тенденцій у підлітковому віці.
5	Тема. Психологічні особливості суїциду неповнолітніх. Сімейні фактори суїцидальності неповнолітніх. Суїцидогенні переживання неповнолітніх. Суїцидонебезпечні ситуативні реакції підлітків.
6	Тема. Психологічні особливості суїцидальної поведінки окремих категорій осіб (засуджених, військовослужбовців та ін.) Соціально-психологічні чинники самогубства в похилому віці Соціально-психологічні фактори суїцидальної поведінки засуджених.
7	Тема. Корекція суїцидальності. Організаційні і правові принципи подання допомоги суїцидентам. Психотерапія як метод корекції і превенції суїцидальної поведінки.
8	Тема. Методи психологічної профілактики та корекції суїцидальних тенденцій в учнівській молоді. Психотерапія як метод превенції аутоагресивної поведінки. Особливості переживання людьми самогубства близьких.
9	Тема. Формування навичок психологічної допомоги при суїциді. Психологічна допомога людям, які пережили суїцид близьких. Характеристика методик вивчення схильності до суїцидальної поведінки.

6. ВИДИ ІНДИВІДУАЛЬНИХ НАУКОВО-ДОСЛІДНИХ ЗАВДАНЬ

Індивідуальне завдання студентів передбачає оволодіння методами, формами, технологією консультативного процесу в роботі з різними категоріями клієнтів, формування навичок постановки психологічного діагнозу, адекватного та вмілого використання діагностичних методик, теоретико-практичної інтерпретації особистості клієнта та його проблеми, проведення психокорекційної роботи з клієнтами, що перебувають у депресивному стані та із суїцидальними намірами.

Результатом виконання завдання є оформлення карток індивідуальної роботи з трьома клієнтами, у яких вказуються суть звернення, поставлений психологічний

діагноз, зміст проведеної консультативно-корекційної роботи, результативність проведеної роботи, намічені стратегії подальшої корекційної роботи з даним клієнтом.

(Зразок картки індивідуальної роботи поданий нижче).

№

Карта індивідуальної роботи з клієнтом

1. Ім'я та по-батькові клієнта _____

2. Вік клієнта _____ років

3. Освіта _____

4. Професія _____

5. Професійна діяльність на даний час _____

6. Сімейний стан:

одружений _____ скільки років _____

одинокий, без постійного партнера _____

не в шлюбі, з постійним партнером _____

розлучений _____, вдівець _____

другий шлюб _____

одинокий, проживає з батьками _____

7. Кількість дітей _____ від якого шлюбу _____

8. Вік дітей _____

9. Зв'язок з дітьми (емоційний, матеріальний і ін.) _____

10. Професія та професійна діяльність партнера _____

---

11. Батьки клієнта:

обоє батьки живі _____

живий тільки один з батьків _____, хто саме _____ вік _____

обоє батьки померли _____

інша сімейна ситуація _____

---

12. Професії батьків:

батько _____ освіта _____

мати _____ освіта _____

13. Кількість братів, сестер _____, вік _____

сіблінгова позиція клієнта _____

14. Сімейна соціограма:

15. Дата первинного звертання _____

16. Характеристика фізичного стану:

добре _____ **середнє** _____ **погане** _____

16. Характер сну: глибокий, поверхневий, розлади сну (безсоння, важко засинати, страшні сновидіння).

17. Загальне уявлення:

відповідає віку _____, виглядає молодше _____,

передчасне старіння _____.

18. Стан харчування:

нормальний _____, підвищений _____, понижений _____

19. Перенесені операції, захворювання, перебування в лікарні :

---

20. Скарги на даний час про стан здоров'я: _____

---

21. Результати лікування _____

---

22. Сімейний анамнез, захворювання членів сім'ї _____

---

23. Характеристика сексуальності:

статеве життя з _____ років

статева активність на даний час, задоволеність статевими стосунками

---

24. Коло спілкування (стосунки з сусідами, знайомими, друзями):

---

25. Характеристика вільного часу (спорт, книги і ін.):

---

26. Основні риси характеру:

- Загальна слабкість, втомлюваність;
- замкнутість;
- навіюваність;
- неможливість відв'язатись від якоїсь думки чи мелодії;
- сором'язливість;
- нерішучість, невпевненість;
- вразливість, образливість;
- нестійкість настрою;
- знижений фон настрою (поганий буває частіше);
- роздратованість, імпульсивність (без втрати контролю над собою);
- те ж , але з втратою контролю над собою.

27. Короткий зміст скарги клієнта (що і коли трапилось з ким)

---

28. Загальні враження про клієнта:

Аналіз скарги:

29. Суб'єктивний локус скарги _____

---

30. Об'єктивний локус скарги _____
_____
_____

31. Проблема (суть утруднень клієнта: “хочу те-то, та не можу”):
_____
_____
_____

32. Самодіагноз (як пояснює клієнт причини утруднень):
_____
_____
_____

33. Запит (якої допомоги чекає: “навчіть”, “порадьте”, “вплиньте”)
_____
_____
_____
_____
_____

34. Характер консультації:

- а) загальна емоційна підтримка;
- б) підтримка прийнятого рішення;
- в) аналіз і обговорення життєвої ситуації та життєвої альтернативи;
- г) інформування – направлення в інші заклади;
- д) мотивування на пошук психіатричної допомоги;
- е) інформація про подружні взаємини;
- є) інформація про сексуальні стосунки;

ж) інформація про вікові особливості дітей;

з) рекомендації в області сімейних взаємин, взаємин з дітьми, сексуальних стосунків, особистих проблем;

і) інші рекомендації _____

к) інші форми (вказати) _____

35. Випадок належить до категорії гострих, тих, що потребують негайної допомоги (так, ні).

36. Випадок несе суїцидальну небезпеку (так, ні).

37. Випадок вимагає додаткових зустрічей (так, ні).

38. Випадок вимагає передачі іншому консультанту (так, ні).

39. Випадок потребує психіатричної діагностики і консультування (так, ні).

40. Випадок потребує інших видів діагностики (вказати, яких саме).

41. Необхідність запитів в медичні заклади (є, немає).

42. Випадок обговорення на нараді консультантів (так, ні)

- рекомендації консультанту для подальшої роботи

- клієнт переданий (так, ні) консультанту.

43. Подальша робота з клієнтом (результати діагностики):

---

7. РОЗПОДІЛ БАЛІВ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Таблиця 6. Денна форма навчання

Поточний контроль (макс = 40 балів)										Підсумковий контроль (макс = 60 балів)	Загальна кількість балів
Змістовий модуль 1					Змістовий модуль 2			ІНДЗ			
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	16	ККР	
		8				8	8			60	100

Таблиця 7. Заочна форма навчання

Поточний контроль (макс = 40 балів)										Модульний контроль (макс = 60 балів)		Загальна кількість балів
Змістовий модуль 1					Змістовий модуль 2			ІНДЗ				
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	15	МКР 1	МКР 2	
		5	5			5	5	5		20	40	100

Шкала оцінювання

Таблиця 8

Оцінка в балах за всі види навчальної діяльності	Оцінка	
	для екзамену	для заліку
90 – 100	Відмінно	Зараховано
82 – 89	Дуже добре	
75 - 81	Добре	
67 -74	Задовільно	
60 - 66	Достатньо	
1 – 59	Незадовільно	Незараховано (з можливістю повторного складання)

1. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Абрамова Г. С. Практическая психология : учебник [для студентов вузов . – [6-е изд., перераб. и доп.]. – М : Академический Проект, 2001. – 480 с.

2. Асанова Н. К. Пресуицидальное состояние у девочки-подростка: нарушенный образ тела и роль отца / Н. К. Асанова // Московский психотерапевтический журнал. – 2007. – № 2. – С. 186 – 210.
3. Блинова О. Є. Психологічні фактори суїцидальної поведінки у підлітковому віці / О. Є. Блинова // Актуальні проблеми суїцидології : зб. наук. праць. – К., 2002. – Ч. 1. – С. 31 – 33.
4. Бондаренко А. Ф. Психологическая помощь: теория и практика / Бондаренко А. Ф. – [3-е изд., испр. и доп.]. – М. : Независимая фирма "Класс", 2001. – 336 с.
5. Войцех В. Ф. Факторы риска повторных суицидальных попыток / В. Ф. Войцех // Социальная и клиническая психиатрия. – 2002. – Т. 12, Вып. 3. – С. 14 – 22.
6. Гашека Т. В. Практичні рекомендації для проведення психокорекційної роботи з підлітками за наявності суїцидальних ідеацій / Т. В. Гашека // Практична психологія та соціальна робота. – 2006. – № 7. – С. 68 – 72.
7. Гашека Т. В. Профілактика самогубства серед підлітків: методика для вимірювання суїцидальної поведінки / Т. В. Гашека // Практична психологія та соціальна робота. – 2005. – № 4. – С. 53 – 56.
8. Гратис К. Зона риска [О самоубийствах подростков] / К. Гратис // Природа и человек. – 2002. – № 2. – С. 18 – 20.
9. Дюркгейм Э. Самоубийство: Социологический этюд / Дюркгейм Э. – С.Пб. : Союз, 1998. – 496 с.
10. [Ефремов В. С.](#) Основы суицидологии / Ефремов В. С. – С.Пб. : Диалект, 2004. – 479 с.
11. Заброцький М. Психологу про суїцид / М. Заброцький, Л. Скаковська, Л. Лавренюк // Психолог. – 2007. – Трав. (№ 20). – С. 25 – 30.
12. Завадська Н. В. Проблема самогубства у підлітковому середовищі / Н. В. Завадська // Соціальний працівник. – 2007. – Січ. (№ 2). – С. 10 – 12.
13. Загально психологічні особливості суїциду // Психологія суїциду / за ред. В. П. Москальця. – К., 2004. – С. 7 – 81.
14. Иванов Д. А. О роли алкоголя в суицидальных проявлениях / Д. А. Иванов // Психология и соционика межличностных отношений. – 2005. – № 7. – С. 10 – 14.

15. Иванов Д. А. Суицидальные действия юношей при психическом инфантилизме и другой пограничной психопатологии / Д. А. Иванов // Психология и соционика межличностных отношений. – 2005. – № 6. – С. 19 – 21.

16. Калініна Ю. Запобігання суїцидальній поведінці серед підлітків / Ю. Калініна // Психолог. – 2005. – Верес. (№ 35). – С. 26 – 32.

17. Карсон Р. Расстройства настроения и суицид / Р. Карсон, Д. Батчер, С. Минека // Карсон Р., Батчер Д., Минека С. Аномальная психология. – С. Пб. : Питер, 2004. – С. 360 – 462.

18. Кльоц Л. А. Соціальному педагогу про суїцид / Л. А. Кльоц, М. М. Заброцький // Соціальний працівник. – 2007. – Верес. (№ 17). – С. 15 – 31.

19. Коцан І. Я. Психологія здоров'я людини : навчальний посібник / І. Я. Коцан, Г. В. Ложкін, М. І. Мушкевич ; за ред. І. Я. Коцана. – Луцьк : РВВ „Вежа” Волин. нац. ун-ту ім. Лесі Українки, 2009. – 316 с.

20. Коханенко Л. Проблеми самогубства: Погляди І. Сікорського та сучасні досліді / Л. Коханенко // Практична психологія та соціальна робота. – 2002. – № 4. – С. 49 – 51.

21. Лісова О.С. Психологія суїцидальної поведінки / О.С.Лісова. – Чернівці : Рута, 2004. – 233 с.

22. Медведєв В. С. Самогубство як проблема юридичної психології / В. С. Медведєв // Актуальні проблеми суїцидології : зб. наук. праць. – К., 2002. – Ч. 2. – С. 121 – 126.

23. Могдалёва И. В. «Суицидальный герой»: к постановке проблемы / И. В. Могдалёва // Наука. Религія. Суспільство. – 2006. – № 2. – С. 127 – 131.

24. Моховиков А. Н. Суицидальное поведение / А. Н. Моховиков // Моховиков А. Н. Телефонное консультирование. – М., 2002. – Гл. 21. – С. 288 – 378.

25. Моховиков А. Н. Телефонное консультирование / Моховиков А.Н. – М. : Смысл, 1999. – 410 с.

26. Напрасная смерть. Причины и профилактика самоубийств / под ред. Д. Вассерман ; [пер. с англ. Е. Ройне]. – М. : Смысл, 2005. – 310 с.

27. Осетрова О. А. Психоаналитический аспект исследования феномена суицида / О.А.Осетрова // Дніпропетровський національний університет. Вісник. – Д., 2003. – Вип. 9 : Соціологія. Філософія. Політологія. – С. 98 – 107.

28. Патопсихологія суїцидальної поведінки // Психологія суїциду / за ред. В. П. Москальця. – К., 2004. – С. 145 – 209.
29. Прийменко В. М. Суїцидальна поведінка. Психологічний аналіз і профілактика : методичні рекомендації для практичних психологів і соціальних педагогів / Прийменко В. М. – К. : КМПУ імені Б.Д. Грінченка, 2005. – 43 с
30. Психологія суїциду : посіб. / за ред. В. П. Москальця. – К. : Академвидав, 2004. – 286 с. – (Альмамаатер).
31. Пилягина Г. Я. Особенности суицидогенеза различных форм аутоагрессивного поведения в молодом возрасте / Г. Я. Пилягина // Проблемы медицинской науки та освіти. – 2003. – № 4. – С. 53 – 57.
32. Подмазін С. Діти із суїцидальними тенденціями: Психологічна підтримка / С. Подмазін // Психолог. – 2002. – Берез. (№ 12). – С. 8 – 13.
33. Полегешко О. Психологія суїциду / О. Полегешко // Психолог. – 2006. – Груд. (№ 47). – С. 23 – 30.
34. Попередження суїцидальної поведінки дітей і підлітків // Все для вчителя. – 2003. – Жовт. (№ 30). – С. 53 – 64.
35. Психологічні травми і самогубство : (Поради фахівців) // Безпека життєдіяльності. – 2006. – № 4. – С. 43 – 44.
36. Психология экстремальных ситуаций : хрестоматія / сост. А.Е.Тарас, К.В.Сельченко. – М. : АСТ ; Минск : Харвест, 2002. – 480 с.
37. Психологія суїцидальної поведінки. Діагностика, корекція, профілактика : зб. наук. пр. / [за заг. ред. С.І.Яковенка]. – К., 2004.
38. Пурло Е. Ю. Возможность превенции суицида через работу с кризисными состояниями: интегративный подход / Е. Ю. Пурло // Практична психологія та соціальна робота. – 2006. – № 6. – С. 67 – 74.
39. Пурло Е. Ю. Исследование возможности использования краткосрочной интегративной групповой психотерапии для превенции суицида / Е. Ю. Пурло // Психология и соционика межличностных отношений. – 2006. – № 2. – С. 52 – 59.
40. Пурло Е. Ю. Опыт применения интегративной психотерапии как способ превенции суицида / Е. Ю. Пурло // Практична психологія та соціальна робота. – 2006. – № 5. – С. 31 – 42.

41. Пурло Е. Ю. Понятие суицида в интегративном подходе: кризисное измерение / Е. Ю. Пурло // Психология и соционика межличностных отношений. – 2005. – № 10. – С. 18 – 23.
42. Рибалка В. В. Психологічна профілактика суїцидальних тенденцій в учнівській молоді / Рибалка В. В. – К. : Шкільний світ, 2008. – 156 с.
43. Рибалка В. В. Психологічна профілактика суїцидальних тенденцій проблемної особистості / Рибалка В. В. – К. : Шкільний світ, 2009. – 119 с.
44. Романовська Д. Робота з підлітками, схильними до суїциду / Д. Романовська, С. Собкова // Психолог. – 2006. – Квіт. (№ 15). – С. 26 – 29. – (Психопрофілактика суїциду).
45. Скаковська Л. А. Практичному психологу про суїцид / Л. А. Скаковська // Практична психологія та соціальна робота. – 2005. – № 4. – С. 57 – 62 ; Психолог. – 2004. – Черв. (23/24). – С. 61 – 63.
46. Собко В. Роздуми про суїцид / В. Собко // Персонал плюс. – 2006. – Серп. (№ 33). – С. 6.
47. Сокирська Л. Попередження суїцидальної поведінки дітей та підлітків / Л. Сокирська // Соціальний педагог. – 2007. – Січ. (№ 1). – С. 30 – 34.
48. Соколова Е. Т. Связь психологических механизмов защиты с аффективно-когнитивным стилем личности у пациентов с повторными суицидальными попытками / Е. Т. Соколова, Ю. А. Сотникова // Вестник МУ. Сер. 14. Психология. – 2006. – № 2. – С. 12 – 28.
49. Сорокопуд В. Від карооких ведмежат до темних тіней дитячого суїциду / В. Сорокопуд // Дзеркало тижня. – 2006. – 21 січня. – № 2. – С. 22.
50. Старшенбаум Г. В. Суицидология и кризисная психотерапия / Старшенбаум Г. В. – М. : Когито-Центр, 2005. – 375 с. – (Клиническая психология).
51. Суїцидальна поведінка особистості // Психологія життєвої кризи / за ред. Т.М. Титаренко. – К. : Агропромвидав України, 1998. – С. 159 – 178.
52. Суицидология: прошлое и настоящее : Проблема самоубийства в трудах философов, социологов, психотерапевтов и в художественных текстах / сост. А. Н. Моховиков. – М. : Когито-Центр, 2001. – 568 с.
53. Тененьова Ю. Планета самогубців / Ю. Тененьова // ПіК. – 2004. – № 20. – С. 26 – 29.

54. Трусова С. М. Соціально- психологічні передумови та профілактика суїцидальної поведінки підлітків і юнацтва / Трусова С. М. – К. : Академвидав, 2000. – 200 с.

55. Федоренко Р.П. Психологія суїциду [Текст] : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. III-IV рівнів акредитації / Федоренко Р.П. – Луцьк : Волин. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2011. – 260 с. – (Посібники та підручники ВНУ імені Лесі Українки).

56. Харченко Є. М. Психосоціальні аспекти суїцидальної поведінки при церебральному атеросклерозі / Є. М.Харченко // Київський міжнародний університет. Вісник / ред. кол. : Піроженко Т. О. – К., 2006.– Вип. 8. – С. 182 – 190.– (Психологічні науки).

57. Цимбалюк І. Самогубство як проблема девіантної поведінки / І. Цимбалюк // Психолог. – 2003. – Груд. (№ 46). – С. 12 – 14.

58. Чудакова О. Феномен суїциду / О. Чудакова // Соціальна психологія. – 2003.– № 2. – С. 134 – 141.

59. Шавроцька Н. Суїцид як соціально-психологічний феномен / Н. Шавроцька, О. Гончаренко, І. Мельникова // Психолог. – 2002. – Жовт. (№ 38/39). – С. 46 – 57.

60. Шебанова С. Г. Мотивація суїцидальної поведінки неповнолітніх як об'єкт комплексного аналізу / С. Г.Щебанова // Актуальні проблеми суїцидології : зб. наук. праць. – К., 2002. – Ч. 2. – С. 60 – 66.

61. Шумакова Л. П. Психологическая помощь по предупреждению суицидального поведения / Л. П. Шумакова // Актуальні проблеми суїцидології : зб. наук. праць. – К., 2002. – Ч. 2. – С. 81 – 87.

2. ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО ЗАЛІКУ

1. Соціально-історичний аспект проблеми самогубства.
2. Поняття та основні теорії суїцидальної поведінки.
3. Особливості переживання людьми самогубства близьких.
4. Основний психологічний зміст передсмертних послань суїцидентів.
5. Проблема суїциду в Україні. Основні тенденції та риси суїциду в Україні.
6. Суїцидальна мотивація.
7. Неусвідомлюване самогубство.

8. Ризикована гра і ризикована безпечність.
9. Психопатологічне і афективно-невропатичне самогубства.
10. Демонстративно-шантажна форма суїцидальної поведінки.
11. Внутрішні і зовнішні форми суїцидальної поведінки.
12. Способи самогубства.
13. Основні теорії суїцидальної поведінки.
14. Психологічні особливості особистості суїцидентів.
15. Соціально-психологічні фактори ризику, що сприяють виникненню суїцидальних проявів.
16. Особливості суїцидальних тенденцій.
17. Групова згуртованість як чинник, що впливає на суїцидальність.
18. Мотиваційні фактори суїцидальної поведінки.
19. Соціальні засади мотивації егоцентричного самогубства.
20. Соціальні засади мотивації альтруїстичного самогубства.
21. Соціальні засади мотивації анемічного суїциду.
22. Взаємодія суспільної згуртованості і сонячної активності у впливі на суїцидальність.
23. Суспільне ставлення до самогубства як фактор суїцидальності.
24. Навіювання суїцидальних настроїв засобами масової інформації, літературними творами.
25. Особливості виникнення та перебігу суїцидальної поведінки у молоді.
26. Захисні антисуїцидальні фактори.
27. Формування адекватного ставлення оточуючих людей до суїцидальних проявів і можливостей їх виявлення та подолання.
28. Психодіагностика суїцидальних схильностей і дій учнів загальноосвітніх, професійно-технічних та вищих навчальних закладів.
29. Карта визначення ризику суїцидальності (В. М. Прийменко).
30. Детермінанти суїцидальної поведінки дітей та підлітків в Україні.
31. Роль алкоголю та наркотиків у виникненні та реалізації суїцидальних тенденцій у підлітковому віці.
32. Особливості аутоагресивної поведінки молоді.
33. Психологічні особливості суїциду неповнолітніх.

34. Суперечливі позиції в суїцидології неповнолітніх.
35. Імпульсивність, емоційна незрілість, емоційна нестійкість як суїцидогенні особливості психіки неповнолітніх.
36. Зовнішні чинники суїцидальності неповнолітніх.
37. Сімейні фактори суїцидальності неповнолітніх.
38. Суїцидогенні переживання неповнолітніх.
39. Суїцидонебезпечні ситуативні реакції підлітків.
40. Індивідуально-психологічні та особистісні чинники виникнення суїцидальної поведінки у молоді.
41. Самогубство серед осіб похилого віку.
42. Особливості суїцидальної поведінки військовослужбовців.
43. Особливості суїцидальної поведінки засуджених.
44. Соціально-психологічні чинники самогубства в похилому віці.
45. Соціально-психологічні фактори суїцидальної поведінки засуджених.
46. Особливості суїцидальних тенденцій окремих категорій осіб.
47. Психодіагностика аутоагресивної (суїцидальної) поведінки.
48. Психотерапія як метод корекції і превенції аутоагресивної (суїцидальної) поведінки.
49. Профілактика аутоагресивної (суїцидальної) поведінки.
50. Основні методи психокорекційної роботи з суїцидентами.
51. Організаційні і правові принципи подання допомоги суїцидентам.
52. Психотерапія як метод корекції і превенції суїцидальної поведінки.
53. Бажана упереджувальна поведінка батьків та оточуючих із схильними до суїциду дітьми та підлітками.
54. Рекомендації педагогічним працівникам щодо надання превентивної допомоги учневі при потенційному суїциді.
55. Професійні науково-методичні заходи і підходи у профілактичній та корекційній роботі психологів із суїцидентами.
56. Психотерапія як метод превенції аутоагресивної поведінки.
57. Особливості переживання людьми самогубства близьких. Особливості профілактики аутоагресивної поведінки
58. Виявлення психологічного сенсу суїциду.

59. Техніки психологічної допомоги: активне слухання.
60. Особливості телефонного консультування клієнта який виявляє суїцидальні наміри.
61. Принципи консультування суїцидального клієнта.
62. Психологічна допомога людям, які пережили суїцид близьких.
63. Характеристика методик вивчення схильності до суїцидальної поведінки.
64. Особливості роботи психолога з клієнтами із суїцидальними намірами.